

Waerachtich verhael van den oploop, twist ende tweedracht geschiedt tot Amsterdam in Hollant

bron

Waerachtich verhael van den oploop, twist ende tweedracht geschiedt tot Amsterdam in Hollant.
Abraham Verhoeven, Antwerpen 1617

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_wae002waer01_01/colofon.php

© 2018 dbnl

VVaerachtich verhael ende gheschiedenisse hoe ende in vvat manieren de Oude Geusen hebben opghestaen tegen de nieuwve Geusen binnen Amsterdam gheschiet den xij. Februarij ende den xix. Februarij 1617.

Den seluen ditto soo creghense den Koster by de cop vande nieu Geusen, ende smeerden hem lustich af, alst sal volghen.

BEminde Leser, alsoo in Hollant nv zyn gevanghen dry groote Walvisschen in Ianuarij 1617. ende noch eenen leuenden den 12. February makende groot ghetier eer hy storf, ende altijts als men sulcken monsters siet isser gemeynlyck wat naer ghevolcht, ende als men sulcken visschen lange laet ligghen soo geuense eenen stanck oft reuck van hun daer de menschen qualijck af te passe zyn, ghelyck alst blijkt met de valsche seckte

der Calvinisten daer die compt is argher als de Peste is.

Soo ist ghebeurt nv lest-leden binnen Amsterdam den xij. Februarij 1617. als datter een nieuwe secte is ende noemen haer de Armenianen, *ende* hebben begost te preken een valsche Pestilentielle leeringe van nieuwe Geuserije, waer van Hollant ende Zeelant seer is besmet, dese nieuwe Geusen zijn vergaert geweest in eenen spicker oft pachuys den xij. Februarij binnen Amsterdam, ende hebben daer ghepreeckt, de Calvinisten d'welck sijn de oude Geusen die haer nv noemen de Gommaristen zyn ghecomen met louter ghewelt ende het Packhuys bestormt, ende allen de ghelassen ende vensters om stucken ghesmeten, ende den Predicant ghevraecht waerom hy nv anders leerden als hy te voren ghedaen hadde, ende begosten hem te smyten met vuysten, ende de kleeren van zyn lijf ghescheurt, ende wierpen hem met slijck, steenen ende vuylicheyt, dat hy sach als Luycifer, hy nam noch de vlucht in een Borghers huys, sy meynden *hem* int water te smijten, sy namen allen de stoelen *ende* bancken, de vensters vant Pack-huys de Preeckstoelen brakent *ende* smetent in stucken ende voorts int water gheworpen, daer was een groot ghetier ende beroerte in de stad.

Des sondaechs daer naer wesende den xix. February, soo meynden dese nieu Geusen wederom te Preken ten huys van eenen genaempt Egbert

Pietersz Bisschop, een rijck Coopmans huys, gestaen binnen Amsterdam op de Singel naest den Dolphijn, de welcke oock een van dese Armenianen gheworden was, soo is gecomen den Schouteth van de stadt met zyne Dienaers, sondaechs smorgens ten negen uren ende heeft daer in huys ghecomen, ende verbodt ghedaen datmen gheen vergaderinghe oft Predicatie en soude doen, daer was eenen grooten hoop volckx voor de deure als knechts, mans, longers, t'grau begosten te worpen in de ghelassen vant Coopmans huys, so den Schouteth vertrocken was wierpen met groote menichte in de ghelassen, met schreeuwen roepen ende tieren, ende met hun zeuen oft achten namen eenen mast-boom ende liepen op de deure om in den vloer te loopen, maer de deure van binnen sterc ondersedt wesende en costense ten eersten oft ten tweeden niet op krijghen liepen met meerder gheweldt op de onderste deure, de welcke in stucken spronck ende liepen doen in huys met menichten, ende dat gheplundert, ende veel in stucken gesmeten datse vonden, Bedden, Sargien, slapelakens, al ter vensteren wt gheworpen, de vensters en deuren in stucken ghesmeten, Coetsen en Schapprayen, potten en pannen, al in stucken ghesmeten, het gelt, gout en siluerwerck, Ten, Coper ende yserwerck al ghenomen, den wyn met de vaten wt den kelder ghedaen ende riepen die mede helpt sal me drincken, de vaetkens boter, t'vleesch, den visch,

het bier ghenomen ende ghedroncken, ende wech ghedraghen datse costen elck steelden om het seerste, daer waren ouer de duysent knechts ende jongers, ende menichte van duysent menschen, de geheele stadt was in roeren, d'een loech daer mede d'ander trock zyn schouderen, dien Broeder mocht doen dencken dat hy daer toe ghepredestineert was om berooft te worden, sy vonden daer den Preeck-stoel in huys die wierpense in de Borchwalle, de longers gingen daer in zitten ende voeren daer mede als een Schuytken.

Op den noene werter een klock gheluydt van S'heeren wegghen, ende eenen stadts bode gesonden dat een yghelijck soude vertrecken, waer op niemant en pasten, dit roouen *ende* plunderen duerden dry uren lanck, de Heeren vergaerden alle te samen, ende quamen met de gheheele Weth, Borghemeesters, Schepenen, ende Raet om dit te slissen ende hadden by hun ontrent hondert Soldaten, ghenoept stoep-schiters, met hun zy-gheweert oft rappieren aen, de Heeren deden terstont twee brugghen op trecken, so dat het volck een weynich vertrock, maer gheheel Amsterdam was in roeren men wist niet wat dencken, oftse malcanderen souden beroouen, oft wech laghen, oft vermoorden, elck was in vreesen maer den Rijckdom meest, oft watter van dese Geuserije soude geschieden, maer passeerden dien dach.

Nv eer dat de Heeren quamen, soo creghen de oude Geusen den Koster oft Voorleser van de Arminianen oft nieuwe Geusen by de kop, *ende* smeerden hem lustich af, ende namen zynen mantel *ende* sneden den mantel ouer de duysent stucxkens in stucken ende cleyne beetkens, ende elck stack een stucxken op zynen hoet voor een Livreye oft teeken. Nv des snachts tusschen een *ende* twee uren sowast brant, brant, ende daer branden dry schoon nieuwe Huysen af ghestaen op den nieuwen Dijk waer van d'een was een schoone Herberghe oft Wtspanninghe ghenaempt Keysers Hoff, doen ginck de storm klock Al arm, Arm, daer waren terstont dry oft vier duysent mannen in de wapen ende alle straten besedt, dat was wederom een nieu rumoer, men wist wat dencken, doen meyndense dat verraderije was, maer den brant werdt gheblust.

Des smaendaechs den xx. Februarij werter huys-soeckinghe ghedaen om eenighe te krijghen van dese huys-roouers, de Heeren cregender thien oft xij. hoe dat voorder vergaen sal wilt ons den tyt leeren, ten verwondert my niet dat de Geusen nv malcanderen gaen beroouen, de oude Geusen hebben Kercken en Cloosters berooft ouer langen tijt, dat en was hun Patrimony goet niet, maer Caluinus gheloof mach wel het Dief-achtich Gheloof heeten, dit en is noch maer een beginsel

tot Rotterdam daer hebbense teghen malcanderen ghevochten in de Kercke met stoelen ende bancken, daer heefter een heel partije in den Haghe gheweest om daer het rechte Ghelooff te halen, dan smijtense malcanderen somwijlen met den Bybel om d'ooren, men mach voorwaer wel segghen dat dit de valsche Propheten zyn daer *men* langhe af heeft ghesproken, dit is den eersten *stanc* van de Walvisschen, elck wilt in Hollant den Bybel lesen ende altoos disputeren, maer sy souden beter studeren om goeden Torff te maken, besiet eens in wat Ghelooff ons Voorouders ouer de 200. Iaren gheleeft hebben, ende waer doen Calvinus, Martinus, Gammarus, ende Arminius was, oft eenighe Predestinatie.

In de stadt van den Briel in Hollant hebbense teghen malcanderen met musquetten ghestaen en gheschoten, om het Ghelooff wil.

Tot Steenwijck in Vrieslandt daer hebbense de Magistraet ghevanghen ghenomen, soo datse daer oock heel in roeren zyn, den Geusen zyn nv zesderley. Calvino Papiste. Puritanen. Brounisten. Broch-tounisten. Gommaristen. Arminianen.

Vidit & Appr Egbertus Spitholdius Plebaen ende Canoninck t'onser L. Vrouvven t'Hantverpen.